

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Dissertationvm Atqve Programmatvm Crellianorvm

Hendel, Johann Christian Hendel, Johann Christian

Halae ad Salam, 1780

VD18 90544358

XC. Observationes De Fideivssione Patris Pro Filio.

urn:nbn:de:gbv:45:1-13900

OBSERVATIONES
DE
FIDEIUVSSIONE
PATRIS PRO FILIO.

AD L. I. §. 5. D. QVOD IVSSV.

VITEMBERGAE, AD DIEM NOVEMBR. A. Q. S. P. EST MDCCCLII.

L. I. §. 5. D. Quod iussu.

VLPIANVS L. XXIX. AD EDICTVM.

Quid ergo, si fideiusserit (pater aut dominus pro filio aut) pro seruo? Ait MARCELLVS, non teneri quod iussu: quasi extraneus enim interuenit; Neque hoc dicit ideo, quod tenetur ex causa fideiussionis; sed quia aliud est iubere. Denique idem scribit, etsi inutiliter fideiusserit, tamen eum non obligari quasi iusserit: Quae sententia verior est.

§. I.

Favor & odium fideiussionis quod pro aliis promittitur vere debetur.

Eleganter MARCVS TVLLIVS ^{a)} PLANCIVM vere, & sine omnis indignitatis nota, *gratiosum* fuisse, ait, quod multis benigne fecerit, *pro multis sponderit*, quod denique omnibus officiis per se, per patrem per maiores suos totam Atinatem praefecturam comprehenderit. Quum enim absque honestissimo illo dandi & accipiendi beneficia commercio ^{b)} vita hominum constare nequeat; Honestissimum & facillimum genus *benignitatis* esse visum est, si quis, absque iactura patrimonii & rei familiaris detrimento, quam plurimos *auctoritate* & gratia sua adiuuare, pro aliis *fidem suam interponere*, multis oratione & verbis prodesse studeat, quos opibus & largitione demereri non possit. Videlicet, qui pro aliis *spondebant*, *verbis* duntaxat officium praestare censebantur ^{c)}. Sed facilius & honestius est genus

^{a)} CICERO in Orat. Pro Planc. c. 19. extern. §. 3.

^{b)} VAL. MAX. lib. V. rer. memor. cap. 3.

^{c)} FEST. de V. S. voc. spondeo.

nus benignitatis, quum *verbis & industria* potius, quam donationibus, exhausto patrimonio, plurimis profimus ^{d)}. Quapropter non inique CORNIFICIVM (suum CATVLLVS accusavit ^{e)}), quod ne verbis quidem & oratione voluerit succurrere amico,

*Quem tu quod minimum facilimumque est,
Qua solatus es adlocutione?*

Itaque facilimum videbatur genus officii, si quis laudatione, *verbis, sponsione* sua, amico *fidem* quaerenti sine suo incommodo prodesset. Sed idem etiam vtilissimum reipublicae, quum *auctoritate* potentiorum subleventur tenuiores, &, *fide* inuenta locuplerentur facilius pauperes & ipsi tandem gradum aliquem dignitatis & fortunae, *fideiussorum* ope, consequantur ^{f)}. Multum enim refert esse aliquem qui dicat:

Mea fide credas, si isti formidas credere ^{g)}

Hoc intellexerunt PROCVLVS & VLPIANVS, qui socios interdum *gratia & industria* plus prodesse societati iudicarunt, quam pecuniae collatione. *L. 80. D. pro soc. L. 5. §. 1. D. eod.*

Laudamus igitur & bene illos mereri arbitramur, qui *sponsione, gratia*, auctoritate multis profuerunt, quum hoc facilius officium & cum exiguo incommodo coniunctum esse censeatur. POMPONIVS certe leuiorem causam esse iudicavit, si quis *fideiussorio nomine* debeat, quam si quis *suo nomine* creditori obstringatur. *L. 4. D. de solut.*

Sed profecto etiam odiosum est illud officium, quo *fidem* nostram pro aliis *sponsione* obligamus. Quanto enim facilius videtur initium huius beneficii, cum amicorum obligationi *fidem & auctoritatem* nostram accommodamus, tanto difficilior est exitus & tanto durius est, propter aliorum negligentiam subinde vel suam fidem decoquere, vel patrimonii vires exhaurire. Ita SEXTVS POMPEIVS QVINTO fratri CICERONIS respondit: *dependendum est tibi quod pro alio spondesti* ^{h)}. Idem certe, quem antea laudavi, POMPONIVS agnovit, *vere deberi*, quod *pro aliis ex sponsione* debeatur *L. 4. D. de solut.* Neque enim maior est creditorum nostrorum verecundia, quam VOLSCENTIS illius apud VIRGILIVM MARONEM, qui Euryalo infelicis amici ⁱ⁾ causam suscipienti non pepercit ^{k)},

*Tu ramen interea calido mihi sanguine poenas
Perfolues amborum — — —*

ne

^{d)} CICERO de offic. Lib. II. cap. 14.

^{e)} CATVL. Epigr. 39.

^{f)} CICERO de

offic. lib. II. cap. 18.

^{g)} PLAVT. in Pseudol. Act. I. Scen. III. vers. 82.

^{h)} CICERO in Epist. ad famil. lib. I. epist. 9.

ⁱ⁾ VIRGIL. Aen. lib. IX.

v. 435. tantum infelicem nimium dilexit amicum.

^{k)} VIRGIL. Aen. lib. IX. v. 428.

ne sponsor frustra fidem suam interposuisse crederetur. Nimirum *fide interposita*, contrahitur obligatio, quam necessitas solutionis sequitur, sine spe fructus & utilitatis ad sponsores peruenturae. Quod quam omnino durum & amico bene merenti grauissimum esse appareat, veteres sponso-
nem illam, qua quis pro aliis fidem suam obliget, stricte accipiendam esse docuerunt, ne amicus facilitate sua nimis oneretur. Ita PAVLLVS fideius-
forem, qui pro certa pecuniae quantitate suam fidem obstrinxerat, neque ob vsuras neque ob poenam eui multam, qua debitor omnino tenebatur, conueniri posse iudicauit *L. 68. D. de fideiuss.* quum satis graue sit, ipsum, etiam sine multa & vsuris, ad pecuniam stipulatione expressam pro debito-
re exsoluendam in iudicio adstringi. Hac de causa *inuitus* certe nemo fa-
cile cogitur ad fidem pro aliis interponendam *L. 5. C. de oblig. & act. L. 15. C. de iur. deliberand. L. 6. C. de donat.* ^{l)} POMPEIVS FESTVS enim spon-
sore appellari, ait, quia *sponde m)* interueniant, certe non *inuiti* ad
sponso-
nem faciendam compellantur.

§. II.

Fideiussores Dura igitur est fideiussorum conditio, qui pro aliis fidem suam obstrin-
eligimus qui xerunt. Sed *necessarium* tamen est illud beneficium, quo tenuiores in re-
plus auctori publica carere nequeunt in negotiis administrandis. Fidem enim non inue-
tate valent niunt soli debitores, nisi *auctoritate & sponsose* aliorum adiuuentur. Cer-
exempla pa- te non satis *cautus* videretur creditor, qui solius debitoris fidem sequutus
trum, quos est: & hic demum sibi recte *cauisse* censetur, qui fideiussores idoneos quae-
se pro libe- ruit *L. 6. de magistr. conuen.* CAESAR sibi vult de pecunia obsidibus ca-
ris obliga- ueri ⁿ⁾. Nam si PAVTO credimus,
uerunt.

— — *Debitor qui fero consimilis est.*

Semel si fugiendi data est occasio

Satis est: nunquam post illam possis prendere o.

Neque tamen satis sibi fideiussoribus caurum esse credunt illi diuites, nisi
magnae sint *auctoritatis*, qui pro aliis interueniant. Malunt enim *fideiussori*
fidem, quam creditoribus habere. Eligimus igitur fideiussorem, de cuius
fide melius speramus, & a quo facilius nostrum recuperari posse credimus,
quod recte FABIVS QVINCTILIANVS obseruauit ^{p)}. Plerique hominibus
sui ordinis facilius, quam inferioribus fidem accommodant. Igitur opulentio-
res diuitem, seniores senem quaerunt, qui auctoritatem & fidem suam debi-
tore interponat. ^{q)} Est enim apex senectutis *auctoritas*, quod MARCVS TVL-
LIVS

^{l)} CARPZ. Part. II. const. 20. def. 8. n. 3.

^{m)} FESTVS de V. S. sub voce: spondeo.

ⁿ⁾ CAESAR bell. Gall. lib. VI. cap. 2.

^{o)} PAVT. in ca-
piv. Act. I. Scen. II. v. 7.

^{p)} QVINCT. in fragm. Decl. 312. in editione
Petri Burmanni p. 615.

^{q)} QVINCT. l. c.

LIV'S notavit r). Quae cum ita sint, filiorum familias & iuniorum leuitas plerumque ita suspecta est, vt exigua sit ipsorum fides, nisi *patris auctoritate* muniatur. Hinc frequentissima exempla patrum, qui filiis fidem non inuenientibus *auctoritate* & *fideiussione* sua profuerunt. Neque enim, quod FABIVS QVINCTILIANVS ait, pater aliquis tam durus est, vt propter aliquam impensam carere malit filio, aut committere, vt filius a creditore trucidetur. s)

SCAEVOLA laudauit patrem, qui filio permisit, mutuum pecuniam accipere, & per epistolam creditori mandauit, vt ei crederet, cum filius propter senatus consulti auctoritatem sine patris *interuentu* non posset fidem inuenire L. 7. pr. D. quod cum eo, qui in alien. pot. Non omnium parentum illa est seueritas quam SENECA patribus commendat, vt excitari liberos iubeant mature: feriatis quoque diebus non patiantur esse otiosos. & sudorem illis atque interdum etiam lacrymas excutiant. Multi malunt obsequi gnatis suis, vt ipsi a filiis tenerius amentur, & precibus liberorum resistere non possunt. Interdum etiam illorum libidini indulgent atque adeo quiescere non possunt, donec materia nequitiae liberis quocunque consilio subministretur. Ita ille apud PLAVTVM r).

— percipio obsequi gnato meo.

Volo amoris obsecutum illius, volo amet me patrem.

— — Me habere honorem eius ingenio decet.

Cupio, esse amicae quod det argentum suae.

Equidem scio iam filium quod amet meus.

Fabricare quiduis, quiduis commiscere,

Perficio argentum hodie, vt habeat filius,

Amicae quod det — — —

Habes patrem, qui furis quibusdam agitur, donec filio nequam *iussu* & *fideiussione* sua confecerit pecuniam, cum summa indignitate profundendam. Alios naturalis illa pietas, qua nihil, ad humanum ingenium mouendum, efficacius est, occulto quodam sensu trahit & perturbat, vt indulgentius habeant liberos, ipsique malint magnum incommodum accipere quam filiorum precibus aliquid negare. OCTAVIVS BALBVS proscriptus a triumuiris, quum saluti suae consulisset, & iam periculum elapsus in fuga, falso rumore exorto, filium suum trucidari audiisset, rediit & se periculo obrulit, vt corpore suo filium *redimeret*, quem in periculum adductum esse suspicabatur u). Solent enim parentes, teste PAVLLO, pro affectu suo magis in liberorum periculo terreri, quam in suo. L. 8. §. 3. D.

N. 2.

quod

r) CICERO de Senect. c. 17.

s) QVINCT. Decl. 9. c. 2.

t) PLAVTVS

Agri. Act. 1. Sen. 1. v. 61. seqq.

u) VAL. MAX. lib. V. cap. 7. §. 3.

quod met. caus. Quis enim patiatur filium suum a creditoribus torqueri ut pene per filii corpus pater magis, quam filius periclitetur §. 7. *I. de noxal. act.* FABIVS QVINCTILIANVS commemorat *parentem pauperem* qui omne patrimonium distraxit, ut filium virumque a piratis liberaret, quamuis omnis pecunia, quam redegerat, non nisi ad vnus pretium exsoluendum sufficeret *). Qui secus fecisset, ipsam naturam expulisse & humanae conditionis oblitus esse crederetur. Quapropter vix ferendum esse iudicabatur ingenium parentis diuitis, qui, a filio captiuo per litteras interpellatus, non properauerat, ut filium confestim liberaret y). Hunc enim parentem FABIVS QVINCTILIANVS accusauit, quasi indignum legis beneficio, quum ius humanitatis exuisset. Ipsa natura videtur efficere, ut parentes illorum, qui ab iis progeniti sunt, misereantur. Imo vero latius manuit naturalis affectus imitatio, ut multi illos etiam deserere nequeant, quos *quasi agnatione* & ciuili vinculo duntaxat *quasi filios* sibi coniunctos esse arbitrantur. Audiamus diuum PAVLLVM pro ONESIMO seruo, quem in vinculis doctrina sanctiore & spiritu diuino impletum regenerauerat, *quasi pro filio suo* verba facientem, ut a PHILEMONE *fidem* PAVLLI secuturo liberaliter dimitteretur z). Credit enim ad officium suum pertinere, ut hunc a se quasi progenitum vel *fideiussione* sua conciliaret PHILEMONI, vel *expromissione* sua ab omni vinculo obligationis liberaret.

§. III.

*Interdum pa-
tri necessitas
imponitur
ut fidem pro
liberis ob-
stringat et
sani bodie.*

Sed in plerisque quidem causis parentum *arbitrio* relinquimus, vtrum, *fide sua* interposita, velint bene de liberis mereri. Occurrunt tamen quaedam species, in quibus *necessitas* aliqua parentibus imponitur, ut liberos in periculum adductos *gratia* & auctoritate sua liberent, cum *impune* illos deserere non possint. Opportune in mentem veniunt Diuus PIVS, MARCELLVS atque MARCIANVS, qui *L. 3. D. de his, quae ut indign. auf.* generaliter istos hereditate indignos esse iudicarunt, qui *culpa* & negligentia sua commiserunt, ut ille, cuius hereditatem appetunt, in periculum adductus moreretur. Igitur noli dubitare, quin pater etiam ab hereditate filii excludendus sit, qui eum in vitae aut libertatis discrimine, quum posset *fideiussione* sua non defendit. Aperte IUSTINIANVS filio permisit, ut parentem a bonis illis, de quibus filius testari potest, excluderet, si ipsum ab *hostibus captum* contemserit & neglexerit *Nou. 115. c. 4. §. 7.* Imo vero *mutuam* accipere pecuniam & quocumque modo pretium redemptionis conficere iubetur pater, praeterea etiam res proprias pignori dare, aut res filii, quamuis emancipati, obligare aut vendere cogitur, ne hereditas ipsi tanquam indigno

*) QVINCT. Decl. V. c. 10.

y) IDEM Decl. IX. c. 4.

z) PAVLL. in

- Epist. ad Philem. v. 10. 18. & 19.

digno auferatur *Nou. 115. c. 3. §. 10. & c. 4. §. 7.* Neque video, cur quidam *iureconfulti* parentes hodie liberent ab illa necessitate *fideiussionis* aut redemptionis. Etsi enim hodie captiuorum non est tam dura conditio & ius libertatis plerumque ipsis, etiam in vinculis, saluum relinquitur, tamen ipsa captiuitas illis maxime, qui a piratis capti sunt, aut qui etiam a nostratibus, donec pretium redemptionis solutum fuerit, inuiti derinentur, tam molesta est & cum tanto periculo coniuncta, vt parum a seruis distare videantur. Quapropter quum *contentus* & negligentia parentis, qui liberos in summo periculo negligit, hac lege puniatur, etiam hodie parentes *perfecte* obligati sunt ad liberos vel *fideiussione* vel pecunia sua ab hostibus, etiam Europeis, redimendos ^{a)}.

Necessario igitur pater liberos *ab hostibus captos* fideiussione sua aut quacunque humana ope redimere & liberare debet, nisi propter impietatem malit ab hereditate filii excludi. Sed vtrum liberos a magistratu propter debitum vel delictum *carcere* detentos, quasi captiuos, redimere cogatur, non sine quadam difficultate disputatur. Certius est, parentem non exheredari posse, quamuis filium non liberauerit a vinculis, in quae a magistratu coniectus est. Haec enim causa exheredationis a Iustiniano *Nou. 115. c. 4.* non expressa est, neque permittitur iuris interpretibus augere exheredationis causas atque aliquid adicere, quod non luculentis verbis in ipsa lege fit commemoratum. Imo vero vix potuit apud Romanos accidere, vt filius debitor, propter aeris alieni magnitudinem, si bonis cedere non detrectaret, in carcerem coniceretur *L. 1. & L. ult. C. qui bon. ced. poss. Nou. 4. c. 3. Nou. 135^{b)}*. Denique parentibus subinde etiam permillum, vt ipsi liberos morem non gerentes magistratui offerant, carcere, improbitatis causa, includendos, *L. 3. C. de patr. potest.* Tantum abest, vt pater filios, sub poena exheredationis, a magistratu redimere & ex carcere in lucem protrahere cogatur.

Vtunque haec existimata fuerint, illud expeditum est, interdum patrem praetoris officio adigi, vt liberis subueniat in magnis necessitatibus atque insigni iniuria fortunae. Certe si PAVLLVM audiamus, qui alimenta & vitae necessitates non subministrat, necare liberos videtur *L. 4. D. de agnosc. & alend. liber.* Ideoque ex rescripto Diui PII competentes iudices alii filium a patre iubebunt, si ea sit valetudine, vt operis sufficere non possit *L. 5. §. 7. D. eod. c)*. Quid opus est multis. Pater ne quidem filiis ob delictum condemnatis se prorsus potest subtrahere, sed damna ab ipsis data, sarcire & mulctam ipsis indictam soluere ex *bonis aduentitiis* cogitur, quam-

N 3

uis

^{a)} Vid. STRYCK in caut. test. cap. 19. §. 37. pag. 769. ^{b)} GAIL. lib. I. obs. 26.
^{c)} TIRAQVELL. de iure primog. quaest. 62. §. 14. opp. Tom. I. p. 504. id. quaest. 6. §. 15. Tom. I. p. 357. CARPZ. part. II. const. 22. def. 1. n. 4.

uis patrimonium liberorum, ideoque etiam usufructus patris, in posterum hac erogatione pecuniae imminuatur. Res luculenter decisa est nouissima lege Saxonica: daß der Vater von denen Gütern, davon ihm der Usufructus zustehet, jedoch nicht von denen Nutzungen den Schaden zu ersetzen, auch die Strafe und den baaren Verlag zu entrichten verbunden. *Dec. Elect. nouiss. XXXVI. de anno 1746.* Nimirum iniquissima magnorum conditio meritorum est, quod MARCVS FABIVS QVINCTILIANVS *) ait, quod quae non sint adiecta, de prioribus pereant, & gratia praerentis auferatur, si reliqua cessent atque subtrahantur. Itaque cessare pietas parentis, etiam optime meriti, non debet, quum filius dolo & culpa sua in magnas calamitates est delapsus. Latius porrigitur officium parentis. Non solum ex bonis liberorum, quae administrat & quibus ipse fruitor, ut diximus, damni aestimationem & multam soluere, sed etiam, si prorsus egeni sunt liberi, quicquid in alimenta ipsorum defensionem erogatum est, durante vinculo potestatis, ex suo patrimonio, naturalis officii necessitate, restituere iubetur: zu Erstattung der übrigen Unkosten aber, außer wenn sie auf der Kinder *Alimentation* in gleichen auf ihre *Defension* gegangen, nicht anzuhalten, diese letztern hingegen in *Subsidium*, und wenn die Kinder gar nichts in Vermögen haben, aus seinen eigenen Mitteln zu entrichten pflichtig, *Dec. elector. Sax. nouiss. XXXVI.* Dubitatum, vtrum postrema verba duntaxat *de alimentis*, quae impuberibus aut minoribus in carcere praestita sunt, an etiam de alimentis maioribus & de sumptibus defensionis causa factis accipienda esse videantur. Sed Potentissimus Legislator dubitationem interpretatione sustulit & nouissimo rescripto de anno 1755 die 30. April. abscisse constituit, liberis etiam maioribus, sed egenis, non solum alimenta, sed etiam cetera, quae ad defensionis instrumenta comparanda, pertinent, a patre subministranda esse. Es ist Zweifel entstanden: ob 1) die am Ende der 36sten neuen Decision befindlichen Worte: *Diese letztern* &c. alleine von denen Defensionskosten zu verstehen oder auch auf die Alimenta zu ziehen, und ob nicht 2) ratione derer nach solcher Decision von einem Vater, vor sein in Inquisition befangenes Kind zu bezahlenden Nahrungs- und Defensionskosten ein Unterscheid unter Kindern, welche, wegen ihrer Jugend halber noch nichts erwerben können, und also in des Vaters Brodte stehen, und denenjenigen, welche, ob sie schon eigene Haushaltung haben, dennoch sich ihren Unterhalt selbst zu verschaffen im Stande sind, zu machen, auch besagte Decision bloß von den erstern, nicht aber von den letztern anzunehmen sey? Nach dem nun einem Vater, sowohl vor den Lebens- Unterhalt, als die Defension seines Kindes zu sorgen obliegt, die Alimentations- und Defensionskosten auch in der 36. neuen Decision zusammen

*) QVINCT. Dec. §. c. 10.

ment gesetzt und einander deutlich equipariret sind, mithin Unsere Willensmeinung allerdings dahingehet, daß ein Vater beyderley Kosten, auf dem Fall, da das Kind nichts im Vermögen hat, aus seinen eigenen Mitteln zu bezahlen, gebührend angehalten werden soll; auch hierbey, in Ansehung derer Väter, einiger Unterschied zwischen denen Kindern, welche ihrer Jugend halber, noch nichts erwerben können, und denen, so bereits zu Jahren gekommen, und ihr Brodt selbst zu verdienen im Stande sind, keinesweges zu machen, sondern vielmehr ein Vater zum Ersatz des auf seines in Inquisition gefangenen Kindes nothdürftige Verpflegung oder Defension gegangenen Aufwandes schlechterdings und so lange, bis solches durch Anstellung eigener Haushaltung oder Verheyrathung, oder sonst aus seiner väterlichen Gewalt geschieden, verbunden ist, so u. Denique vt ad ius Quiritium reuertamur, etiam filio familias Senatusconsultum Macedonianum non obstat, si mutuum pecuniam accipiat ad has necessitates procurandas. L. 7. §. 14. D. de Scto Macedon. e)

In his igitur causis, quum patris pietas tergiversari non debeat, apparet, ipsum, si nummos paratos non habeat, certe ad fidem suam pro filio interponendam obligari vt filius parentis fideiussione liberetur.

Extremo vix disputatione indiget, si ipse pater egeat & fidem non inueniat, frustra patris auxilium, etiam in magna calamitate, implorari. Satisfecit enim pater officio suo, qui, venditis & erogatis facultatibus, quantum non potuerit, tamen voluit filium redimere f). Filiis enim, quod ille apud QVINCTILIANVM monuit, non fortunam debemus, sed affectum, non exitum, sed voluntatem g). Discedam ab hoc loco, si hoc vnum adiecero, quod DIOCLETIANVS & MAXIMIANVS praeceperunt, sumtus, patre inuito & ob iustam causam contradicente, factos ad ipsius officium prorsus non referri L. 3. C. ne filius pro patr.

§. IV.

Necessaria igitur est filiis parentum auctoritas in magnis necessitatibus, vt, si quis formidet credere indigentibus, parentum fide facilius credatur h). Sed fides illa variis modis a patre interponitur, vel iussu & mandato, vt ille apud SEVOLAM per eristolam mandauit amico suo, vt filio crederet L. 7. D. quod cum eo, qui in al. pot. vel sponsu & fideiussione, quum pater, sua fide & periculo futurum, promittit, quod filius debet. Multum autem interest, qua ratione interuenerit pater, quum a filio negotium contraheretur. Diligenter DIOCLETIANVS & MAXIMIANVS distinguunt, virum pater mandator fuerit, & iussu eius cum filio contractum, an

Discrimen inter iussum & fideiussionem patris aliud ius creditoris ex iussu aliud ex fideiussione patris nanciscuntur.

e) WERNHER Par. IV. obs. 167. f) QVINCT Dec. V. c. 4. g) IDEM, l. c. cap. 10. in fin. h) PLAUT. in Pseudol. Act. I. Scen. III. v. 82.

an ut fideiussor pater intercesserit negotii confirmandi causa L. 8. C. quod cum eo, qui in al. pot. Sed luculentius VLPPIANVS EX MARCELLO refert, aliud esse iubere, aliud fideiubere, ideoque dominum aut patrem, quamuis inutiliter fideiussor, tamen non teneri ex iussu, quum voluerit iubere, qui fideiussor, & vtrumque negotium magno interuallo seiungatur L. 1. §. 5. D. quod iussu. Igitur operae pretium fuerit inuestigare, quando pater iubere & quando fideiubere pro filio dicatur. Nimirum in familiari sermone iussum pro qualibet voluntate & consensu accipere solemus. Ita iubemus interdum, maxime virtute esse ^{l)}, quos in officio confirmare volumus, & bene sperare iubemus, quos erigendos & excitandos esse arbitramur ^{m)}. Ita iussu principis factum esse dicitur, quod eius cum venia & ipso permittente est susceptum L. 29. §. 3. D. de inoff. test. Sed in ciuilibus causis iussum interuenit maxime circa negotia illorum, quos in potestate habemus, & qui iussa nostra detrectare non possunt ⁿ⁾. Ideoque nostrum magis negotium gerimus per illum, qui in nostra potestate constitutus, iussu nostro contrahit cum creditore. Sed fideiubemus, quasi pro extraneo, quod MARCELLVS obseruauit, vt dominus etiam, qui pro seruo fideiussor, quasi extraneus interuenisse censeatur L. 1. §. 5. D. quod iussu. Quod habet rationem, quum, qui fideiubet, alium velit contrahere & ipse duntaxat accedere obligationi alienae, vt creditoris securitati consulatur. Ex hoc illud sequitur, quod, si filius iussu patris contraxerit, propter vinculum unitatis, ipse pater contraxisse videatur. L. 1. pr. D. eod. Hinc pater etiam directa actione ex contractu & quidem in solidum, non excusso filio, tenetur, denique, si pater mortuus fuerit, omnes heredes eius, pro parte hereditaria, efficaciter conueniuntur, d. L. 1. pr. D. quod iussu §. 8. I. quod cum eo, qui in alien. pot. L. 1. & L. 7. D. eod. Contra qui fideiubet, quasi alienum negotium sua auctoritate confirmat, illudque suo periculo esse iubet L. 1. §. 5. D. quod iussu. Hinc IULIANVS atque VLPPIANVS fideiussionem ius accessionis appellarunt, & M. TVLLIVS sponsorem dicit illum, qui adpromittit ^{o)}, si fideiussoris auctoritas ad fidem debitoris extranei adiicitur. L. 5. pr. D. de fideiuss.

Ex his, quae adhuc disputata sunt, deducitur, quod, nouo iure, ante omnia conueniendus sit filius & in subsidium, si filius non soluendo sit, saluo beneficio ordinis, pater, qui fideiussor, teneatur. Nou. 4. c. 1. auth. praesente C. de fideiuss.

Est & aliud discrimen, quod iussum praecedat negotium filii pr. I. de nupt. Hoc enim GAIVS CASSIVS monuit. L. 25. §. 4. D. de acquir. vel omitt.

l) LIV. Lib. II. cap. 12.

m) CICERO ad famil. lib. 14. epist. 1.

n) TA-

ERT. Lib. III. Annal. c. 17.

o) CICERO pro Rosc. Amerin. c. 9.

omitt. hered. Sed in fideiussione potius negotio, quod antea gestum est, fidem nostram postea accommodamus. Praeterea iussus interdum ad omnia negotia filii porrigitur, veluti si pater dixerit, quodcumque voles cum filio meo negotium contrahere, meo periculo facies. Generaliter enim de omnibus negotiis videtur iussisse L. 1. §. 1. D. quod iussu. Contra fideiussio specialiter duntaxat quaedam negotia confirmat & ad alia non facile profertur.

Extremo iussus solemnitatem non desiderat p), L. 24. §. 4. D. de acqu. vel omitt. hered. Imo etiam per nuntium & epistolam absens poterit iubere, quod ULPIANVS EX GAIO CASSIO obseruat. Fideiussio autem sponsonibus & stipulationibus perfici solebat §. 1. I. de verb. oblig. L. 19. §. 2. de aed. edict. Igitur sponsores reipublicae, dicuntur, qui salutis publicae securitatem solenniter suo periculo promittunt q). Sic PALINVRVS non audet nauigare, etiam si

— — Iupiter auctor

spondeat r)

Qui enim solo consensu pro aliis se obligant, magis constituere alienum debitum, quam fideiubere pro aliis videntur L. 1. §. 8. D. de const. pecun. Illud expeditum est, quod, qui fideiubent, ideoque solemniter spondent pro alio, hi etiam, faciant id, quod minus est & quodammodo mandare videantur, vt MARCIANVS ait L. 5. §. 2. D. in quib. caus. pign. l. hypoth. Sed interest tamen inter mandatum & iussionem, vt antea diximus, quod iussus precedat & quilibet sua causa iussisse censeatur, quum contra fideiussio sequatur & plerumque gestum cum debitore negotium postea confirmet.

Habes iussum & fideiussionem, quibus pater pro filio subinde intercedit, neque tamen te possum dimittere, nisi adiecero, quod ipse etiam iussus & mandatum non exiguo discrimine in his causis seiuuantur. Nimirum iubemus illum, qui in nostra potestate est, vt antea diximus, ideoque iussus patris ad ipsum filium dirigitur. Contra mandamus creditori, vt periculo nostro cum filio contrahat. Ita ille pater apud Scaeu. iam filio permisit, vt mutuam pecuniam acciperet, sed creditori mandauit, vt filio crederet. L. 7. D. quod cum eo, qui in alien. pot. Elegantissimum exemplum habet PAVLLVS L. 5. pr. D. quod iussu, pater, mutuam pecuniam accepturus, iusserat, pecuniam illam filio numerari. PAVLLVS ait, nullam esse quaestionem, quin ipsi patri condici possit, imo hoc casu actionem quod iussu non competere, quum pater directe & solus, contraxisse videatur. d. L. 5. pr. D. quod iussu.

Tenes

p) TIRAQVEL. de legibus connub. Gloss. 6. §. 29. Oper. Tom. II. p. 326.

q) QVINCT. in fragm. decl. 377. p. 773. ex editione Burmann. r) VIRG.

lib. V. Aen. v. 18.

Fasc. X.

Tenes nunc pleraque, opinor. Quæris, quo fructu hæc dicantur. Hoc igitur expediemus. Videlicet, si *iussu* patris filius contraxit, pater filio quasi instrumento usus est atque ipse per os filii contraxit. Vox enim filii quasi patris intelligitur in illis rebus, quæ patri acquiruntur §. 4. *I. de inutil. stipul.* Hinc ipse *in solidum*, non excusso filio, actione ex contractu directa convenitur vel actione quod iussu: hæc enim est actio directa, sed *adiectivæ qualitatis*, quam dicunt, hoc est, actio directa, cui inserta est replica, quod *iussu* patris contractum sit, quamvis ipse pater non contraxerit cum creditore, §. 8. *I. quod cum eo, qui in alien. pot. L. 7. D. eod. L. 1. pr. D. quod iussu.*

Hoc iure utimur, si pater *iussit filium*. Sed, quid dicemus, si pater *mandavit* non filio, sed creditori, ut pecuniam filio crederet. Respondet PAULLVS, patrem *actione mandati contraria* teneri, & generaliter patri, quasi ipse contraxisset, condici posse, *L. 5. pr. D. quod iussu*. Quoties enim quis solutioni adiectus est, procurator alterius esse censetur, ut ipsi efficaciter pecunia numerari possit, §. 4. *I. de inutil. stipul. s)*

Ita in mandato. Differt igitur iussus & mandatum, si rem subtili iure aestimemus. Sed si de effectu quaeras, nihil interest, utrum pater filium iusserit contrahere mutuum, an creditori mandaverit, ut filio credatur. Aperte enim ULPIANVS ait, patrem teneri quasi iusserit, si *mandaverit*, ut filio credatur, *L. 1. §. 3. D. quod iussu. L. 12. §. 13. D. mandat.*

Superest, ut de *fideiussione* disputemus. Enim vero quum pater pro filio fideiubens *quasi extraneus* interuenisse censetur, ipse, nouo iure, in subsidium duntaxat, si filius non soluendo sit, tenetur, *Nov. 4. c. 2. Auth. præsentis C. de fideiuss.* nisi pater renuntiauerit beneficio ordinis, aut creditor de in rem verso aduersus patrem malit experiri. Ceterum si simpliciter fideiussit pater, obligatione filii in subsidium tenetur. Igitur, si pater filium delicti causa in carcerem inclusum fideiussione liberauerit, non solum ut pater ob alimenta & sumtus defensionis comparandæ causa in iudicio factos, ex *decis. elector. nouiss. 36.* sed generaliter *ut extraneus*, ob omnem causam, ob multam, ob omnes expensas, quæ a filio exigì poterant, efficaciter, conuenietur. Præterea, omnes exceptiones, quæ aliis *fideiussoribus* competunt, aut quibus ipsum debitum minuitur & tollitur, etiam patri proderunt, qui pro filio fideiussit, *L. 19. D. de except.*

§. V.

Si pater fideiussit pro filio mutuum

Accepisti, quo fructu in negotiis contrahendis pater pro filio vel iussu vel mandato vel sponsione seu fideiussione intercedat. Operæ pretium fuerit,

s) BERG. Oec. iur. lib. III. tit. 3. thes. 3. not. 5. p. 604 seq.

fuërit, si speciatim de mutuo admoneamus. Enim vero quum foeneratores, quod TACITVS ait ¹⁾, filiisfamilias in mortem parentum pecunias darent, senatui placuit, nullam creditori actionem nec petitionem dandam esse, quamvis pater mortuus fuerit, ne pater *in periculum adduceretur*, *don. quid si chirographo filii subscri-*
contrahente cessat senatusconsultum macedon. quid si filii subscri-
plur.
 L. 1. pr. D. de SCto Maced. Sed res ipsa loquitur, cessare senatusconsultum, si patris voluntate contrahatur, quum patris causa interdictum sit creditoribus, ne filiisfamilias mutuas pecunias darent. Aperte PAVLLVS, si, sciente patre, filio pecunia credatur, cessare senatusconsultum, nisi confestim testatus sit contrariam voluntatem, ne silentium eius pro consensu habeatur, L. 12. § 16. D. de SCto Maced. L. 4. C. ad SCtum Maced. Multo magis igitur, si iussu patris aut mandato mutuum contrahatur, efficax est obligatio L. 7. pr. D. quod cum eo, qui in al. pot. L. 12. §. 13. D. mandat. L. 5. C. in fin. ad SCtum Maced. IUSTINIANVS etiam sufficere credidit, si pater postea ratum habeat, quod cum filio pecuniae mutuae causa gestum sit, quasi ab initio patris voluntate mutuum contractum esse videatur. L. 7. pr. C. ad SCtum Maced. Imo vero VLPPIANVS etiam actionem quod iussu locum habere, ait, si pater postea ratum habuerit, quod gestum est, L. 1. §. 6. D. quod iussu. Quid igitur dicemus, si pater fideiusserit pro filio mutuum contrahente? Certum est, senatusconsulto locum non esse, quia ratum habet, qui fideiubet, neque tamen actione quod iussu pater tenebitur, quum, qui fideiubet, noluerit principaliter obligari, sed in subsidium duntaxat, quod antea ex MARCELLO a nobis obseruatum est, L. 1. §. 5. D. quod iussu.

Igitur videamus, si pater subscripserit chirographo filii, quid gestum esse censatur. Nemo dubitat, quin consenserit, qui chirographo subscripsit. Ita dicimur rationibus subscribere, quum illas approbamus, L. 40. §. 3. de statu liber. L. 82. D. de condition. § demonstr. Sic voluntati alterius subscribimus, quum illam nobis placere ostendimus, L. 18. D. de adopt.

Itaque pro consensu est subscriptio. Sed vtrum magis ex iussu, an, quasi ex fideiussione teneatur, qui chirographo subscripsit, dubitatum est. ANTONINVS quidem subscriptionem iussui & mandato videtur comparare, L. 3. C. quod cum eo, qui in al. pot. L. 67. D. de procur. Aperte autem VLPPIANVS dominum & patrem, ait, teneri actione quod iussu, si subscripserint chirographo illius, quem in sua potestate habuerunt, L. 1. §. 4. D. quod iussu.

Apparet ergo, patrem in solidum teneri actione quod iussu, si filii chirographo subscripsit. TIRAQUELLVS ²⁾ dubitat, an confestim execu-
 O 2 tio

¹⁾ TACIT. annal. lib. XI. cap. 13. num. 165. pag. 314.

²⁾ TIRAQUELL. opp. Tom. II. gloss. 5.

tio decerni possit aduersus patrem, si filius damnatus sit ex chirographo, cui pater etiam subscripsit. Certius est, *audiendum esse patrem* prius, quam creditor in bona patris, propter debita filii, mittatur. Itaque rectius faciet creditor, qui non solum filium, sed *simul* etiam patrem eadem actione in ius vocauerit, ad chirographum recognoscendum. Iudex tamen, si in eodem libello pater & filius conueniatur, acta *separabit*, ut causa filii & patris distincte & plenius excutatur. Neque enim possunt diuersae personae, qui diuersis allegationibus vtuntur, in iisdem actis commode audiri *Ord. Proc. Sax. Ren. Tit. V. §. 2. verbis*, so einerley Person betreffen. Praeterea vim subscriptionis a subscribente ad certos effectus duntaxat restringi posse, ex ipsa natura obligationis intelligitur, & CARPZOVIVS *) etiam obseruat. Quapropter dicemus, si pater annotauerit in subscriptione, quod fideiussor duntaxat teneri velit, exceptionem *ordinis* ipsi omnino profuturam esse.

§. VI.

Fideiussio patris creditori prodest. Pater quod ex fideiussione soluit ex peculio deducit & a filio emancipato repetit actione mandati vel negotiorum gestorum.

Filius igitur patris *iussu* aut *fide* adiuuari debet, in primis si mutuum pecuniam accipiat, ne creditores metu Senatusconsulti terreantur. Creditoribus enim pater efficaciter obligatur, si pro filio fideiussione intercedat. Ne possit dubitari, abscessisse *DIOCLETIANVS & MAXIMIANVS* rescripserunt: quod si *fideiussor* creditae filio pecuniae intercessisti: teneri te ex ea obligatione, explorati iuris est, *L. 8. C. quod cum eo, qui in alien. pot.* Certe si pro *emancipato filio* aut pro illo, qui peculium castrense habeat, pater interuenerit, nihil impedimento est, quo minus pater ex fideiussione teneatur. Emancipatus enim & miles pro patribusfamilias & quodammodo pro extraneis habentur, *L. 12. §. 6. D. mandat. L. 20. §. 1. D. eod.* At, quam diu durat patria potestas, posset dubitari, annon *unitas personae*, qua pater & filius inter se conglutinantur, impedimento sit, ne fideiussio subsistat. Enimuero fideiussio tres personas desiderat, creditorem, cui fideiussor promittat, debitorem, pro quo intercedatur, & tandem sponsores, qui fidem suam pro debitore interponat. Posset monstrosa videri fideiussio, si pater pro filio suo, cum quo *una persona* est, ideoque pro se ipso intercedat. Profecto *AFRICANVS* non patitur, ut *quis apud eundem pro eo ipso* intercedat, *L. 19. pr. D. ad Sct. Vellei.* & luculentius idem alio loco, non intelligi posse, ait, ut *quis pro se ipso* fideiussione obligetur, *L. 21. §. 2. D. de fideiuss.*

Sed ex re turbida facile eluctabimur, si cogitauerimus, patrem & filium *vnam quidem personam esse*, si inter solum patrem & filium aliquid geratur, non vero si vterque cum tertio obligationem contrahant. Enim vero in republica & extra familiam filius saepe pro patrefamilias habetur.

P O M -

*) CARPZ. lib. 5. tit. 1. resp. 3. n. 8.

POMPONIVS enim & HERMOGENIANVS docent, in his quae *publici iuris* sunt, filium loco patrisfamilias accipi, *L. 5. C. de his qui sui vel alien. iur. L. 14. pr. D. ad SCtum Trebell. y)* Imo vero filiusfamilias, excepta mutua pecunia, omnes obligationes potest contrahere cum aliis, *L. 3. §. 3. D. de SCto Maced. L. 5. pr. quod cum eo, qui in alien. pot. ideoque debitor esse potest patre ignorante.* Igitur disputatione vix indiget, patrem esse fideiussorem idoneum pro filio, qui tutelam suscipiat vel magistratum gerat vel alio munere publico fungatur, *d. L. 14. pr. D. ad SCtum Trebell.* Quapropter si inter filiumfamilias & creditorem contractum sit negotium, pater quasi tertius & extraneus potest accedere & filii obligationem fideiussione sua confirmare. Quia vero fideiussor cum creditore contrahit, *unitas personae*, qua debitor & fideiussor coniungitur, non potest impedimento esse, quominus pater, vt fideiussor, creditori obligetur.

Sed, ais, ipsum filiumfamilias tanquam debitorem non obligari, in primis si mutuum pecuniam acceperit, ideoque nec *fideiussioni* locum esse, cum principalis obligatio non subsistat. Est hoc aliquid, fateor, noli tamen perturbari. Nimirum non obstat Senatusconsultum filio, si pater *conserit*, vt mutua pecunia accipiatur. Hinc non inutiliter filium *ex patris voluntate* mutuum contrahere, ideoque etiam fideiussionem admitti intelligitur. Denique fideiussor etiam pro seruo & pupillo interuenire potest, quamuis neuter ob debitum contractum conueniri possit, *L. 2. D. de fideiuss.* Fideiussor enim ideo accipi solet, quia diffidimus obligationi debitoris principalis. Sed valet fideiussio si debitor *naturaliter* vel *naturaliter* duntaxat obligetur, *L. 6. §. 2. D. de fideiuss.* neque vero dubitari potest, quin filius *naturaliter* creditori suo obligatus sit, ideoque & fideiussor pro ipso admittatur.

Pater igitur *fideiussor* pro filio intercedens tenetur creditori. Superest, vt dispiciamus, quomodo pater recuperet, quod ex fideiussione pro filio exsoluit.

*Nam fere maxima pars morem hunc homines habent: quod sibi volunt,
Dum id impetrant, boni sunt; sed id ubi iam penes se habent,
Ex bonis pessimi & fraudulentissimi
Sunt 2)*

Videlicet certissimi iuris est, fideiussorem, qui *post preces* debitoris, a quo rogatus est fidem suam interponere, apud creditorem intercessit, *mandati* actione *contraria* suum repetere a debitore; si *sponte* interuenierit amicitiae causa, *negotiorum gestorum* actione illud a debitore recuperari, quod ex

O 3

fide-

y) TIRAQUELL. de iur. primigen. oper. Tom. I. p. 453.
act. II. scena I. v. 36.

2) PLAVT. in captiu.

fideiussione pro ipso est solutum. Ita enim PAVLLVS & GORBIANVS rem definiunt, *L. 20. §. 1. D. mand. L. 6. C. mand.*

Quis vero non videt, vinculum *unitatis*, quo pater & filius colligantur, obstare, quo minus filius patri vel mandati vel negotiorum gestorum vinculo obligari possit. Lis enim nobis nulla esse potest cum eo, quem in potestate habemus, nisi de castrensi peculio, *L. 4. D. de iudiciis.* VLPPIANVS tamen si pro *emancipato* filio pater soluerit, quia sublatum est vinculum unitatis, negotiorum gestorum actionem patri concedit, *L. 12. §. 6. D. mandat.*

Quid ergo faciemus, si pater & fideiusserit & soluerit *ante emancipationem*. Tentabimus, utrum patri a creditore cedi possit actio aduersus filium, pro quo creditori satisfecerit, ut pater tanquam procurator creditoris aduersus filium experiatur. Sed obstat POMPONIUS, qui nec filio aduersus patrem, in cuius potestate est, ideoque nec patri aduersus filium actiones, cedi & praestari posse, ait, *L. 7. D. de oblig. & act.*

Vides, nec beneficium *cedendarum actionum* patri fideiussori prodesse, ut a filio recuperet, quod pro illo exsoluit. Sed nemo tamen facile dissimulare potest, filium & seruum patri aut domino *naturaliter* obligari posse, ut restituant subinde, si possint, quod pro ipsis est expensum, *L. 38. §. 2. D. de peculio.* In his autem, quae *naturaliter debentur*, domino aut patri, commodius remedium supererit, ut *deducere* possint *ex peculio* serui aut filii, quod hi *naturaliter* debent ipsis, in quorum potestate constituti sunt, *L. 9. §. 2. D. de pecul.* Eleganter MARCELLVS, tutum esse fideiussorem, ait, qui domi habeat pecuniam debitoris, ex qua creditori satisfacere & solutum deinde imputare possit debitori, *L. 38. §. 1. in fine. D. mandat.*

Generaliter VLPPIANVS docet, si quid pater vel dominus creditori filii vel serui, etiam sponte soluerint, illud *ex peculio deduci posse*, *L. 9. in fine. D. de peculio.* Imo vero IULIANVS apud VLPPIANVM scribit, fideiussorem extraneum, quod pro filiofamilias exsoluit, ex peculio eius recuperare posse, *L. 3. §. 7. D. de pecul. L. 5. C. quod cum eo, qui in alien. pot.* Multo magis igitur patri *deductionem* ex peculio permittemus, si quid ex causa fideiussoria pro filio exsoluit, *L. 11. §. 1. 2. D. de pecul.* Praeterea, ne fraus fieri possit liberis, si *naturalia* debita ex peculio deducantur, VLPPIANVS ex constitutione DIVI PII admonet, iudicem interuenire, ut pro modo facultatum omnia ex pietate, & prout aequitas suggererit, constituantur, *L. 5. pr. §. 7. & 10. D. de agnosc. & alend. lib.*

Com-

Commodissime igitur pater de peculio deducit, quod ex fideiussione pro filio soluit. Certe si negotium illud ad causam peculii profectitii pertineat, dubium non est, patrem, qui lucra accipit, etiam incommoda sentire, modo filius ex iusta ratione debitum contraxerit, *L. 7. pr. & §. 1. D. de donat.* quum totum hoc peculium pertineat ad patrem.

Sed maior difficultas obuenit deficiente profectitio, si ex bonis, in quibus pater duntaxat vsumfructum habet, siue ex peculio aduentitio exsoluendum sit debitum filii, pro quo pater fideiussit. Equidem bona aduentitia filius inuito patre neque alienare aut pignori dare potest, neque hypotheca ouerare, *L. 8. §. 5. in fin. C. de bon. quae liber.* ne patris vsumfructus facto filii imminuatur; nihilominus tamen pater ex peculio aduentitio soluere & solum deducere debet, si pro filio fideiussit. Nimirum, qui fideiussit, *consensisse* videbitur, vt ex ipsa peculii aduentitii substantia creditori satisfiat, *L. 1. §. 4. D. quod iussu.* Certe si filius ex captiuitate redimendus est, & pater ipse nihil in bonis habeat, filius postea redemptus & redux pati debet, vt bona ipsius aduentitia, redemptionis causa interim oppignorata & vendita, alienentur, omnesque contractus patris ideo initos agnoscere tenetur, *Nou. 115. cap. 3. §. 13. in fine. & c. 4. §. 7.* Ita que nec detrectare poterit, quo minus pater de pecunia, quam pro filii debito expendit, per deductionem ex peculio aduentitio sibi satisficiat. Denique, si pecunia in illos sumtus erogata, quos patris pietas non recusaret, maxime in alimenta filii egeni, pro quibus pater fideiussit, hic nihil a filio recuperabit, *Dec. elect. nouiss. 36. L. 5. pr. §. 7. & 10. D. de agnosc. & alend. lib.* Vix igitur opus est, vt adiciam, si pater, deficiente omni peculio filii, ex suo soluerit debitum, pro quo fideiussit, ipsum hoc filio subinde in legitimam imputare posse, aut, vbi plures heredes concurrunt, conferendum esse a filio, quod pater fideiussor pro ipso exsoluit, *L. 36. pr. C. de inoff. test. L. 13. C. de collation.*

Habebam plura, quae ad hoc argumentum pertinent. Sed ista proxime alio libello, de fideiussione filii pro patre, copiosius interpretabor.

IVRE CONNVBIORVM
SPECIATIM IN LVSATIA SVPERIORE
ET DE
CAVSSA VNIVERSALI PROHIBITARVM
NVPTIARVM.

VITEMBERGAE, AD DIEM IVNII. A. Q. S. P. EST CIOICCLIII.

§. I.

*Incessus iuris
gentium mo-
vibus inter-
dictus dicitur.*

Est quaedam inter omnes homines *cognatio*, quod FLORENTINVS ait, L. 3. D. de iust. & iur. ideoque nec dulcius blandiri amicis nostris possumus, quam si illos, quos amore aut familiaritate nobiscum coniunximus, quodam necessitudinis & *cognitionis* nomine, patres, fratres aut sorores, appellamus. Ita HORATIVVS FLACCVS ^{a)} quum doceret, artem blandiendi, *cognitionis* nomina adhibenda esse praecepit,

— — frater, pater, adde,

Vt cuique est aetas, ita quemque facetus adopta.

Sed maior & sanctior est ipsa *vis sanguinis*, quae perpetua est & nunquam dissolvitur, L. 1. §. 10. D. de suis & legit. hered. Incredibilem enim religionem, si MARCVM TVLLIVM audiamus ^{b)}, maternus paternusque *sanguis* habet, ex quo, si qua macula concepta est, non modo elui non potest, verum vsque eo permanat ad animum, vt summus furor atque amentia consequatur.

Verum enim vero sanctior illa *sanguinis* coniunctio, quamvis omnes amicitias & familiaritates religione sua superet, tamen aliud vinculum, quo colligetur, non admittit, ideoque impedimento est, ne illi, quos natura & *sanguis* copulavit, alia quadam necessitudine, in primis matrimonii societate, liberorum procreandorum causa, connectantur. Ipsa enim natu-
rae

^{a)} HORAT. lib. I. epist. 6. v. 54. 55. ^{b)} CICER. orat. pro Sext. Rosc. Amer. c. 24.

